

НА ВНИМАНИЕТО НА НАУЧНИ, КУЛТУРНИ

И АДМИНИСТРАТИВНИ ИНСТИТУТИ

ПОДВОДНИ ИМАНИЯ

● КАК СЕ ИЗМЪКВАТ И СЕ РАЗПИЛВАТ, ПРОДАВАТ И СЕ ИЗНАСЯТ НАШИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ ПОДВОДНИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ЦЕННОСТИ

● НАПАСТ ОТ НАШИ И ЧУЖДЕСТРАННИ ГМУРКАЧИ

● НЕ Е ЛИ ВРЕМЕ БАН ДА РЕГЛАМЕНТИРА ПРАВОТО ЗА ПОДВОДНИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ТЪРСЕНИЯ И ЕКСПЕДИЦИИ

● „ПОДВОДЕН ПАЗАР“ НА ДРЕВНИ АМФОРИ, СТАРИНИ МОНЕТИ, АНТИЧНИ КОТВИ, ГЮЛЛЕТА И ДРУГИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ „СУВЕНИРИ“

● БЕЗПРЕЦЕДЕНТНО „ШЕТАНЕ“ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ТУРИСТИЧЕСКИ МОТОРНИЦИ

Антична находка

Изглежда, тази година ще бъде рекордна по броя на чуждестранни туристи у нас (очаква се да достигне 3 милиона души). И сред тях една истинска напаст сполетя това лято нашето Черноморие — подводни плувци-иманяри. Напаст, която става опасна, ако не се вземат строги мерки. За десет дни, прекарани по нашата крайбрежна линия от нос Емине до Резово, ние се натъкнахме на десетки такива иманяри-гмуркачи, нашенци и „вносни“, които се стремеха да измъкнат от дъното на морето антични котви, съдове с древни монети, амфори и дане гюллета и толове (при Калиакра, както ни казаха, а бил зарегистриран такъв случай на мястото, където руският адмирал Ушаков е водил бой и разбил османската флота през 1770 г.).

А както се знае, нашето Черноморие е твърде богато на подводни антични богатства и неразработени и неоткрити още археологически находки. Много древни кораби, потънали в морските вълни, селища и крепости, все още остават неразгаданата тайна на морето. Но да преминем направо към фактите и като начало нека посочим официалното писмо на ГНС — Созопол № 15—88 от 30 юли 1970 г., отправено до административните и музейните власти в Бургас и Варна.

В него дословно се казва: „При видно с учебна цел членовете на Окръжния морски клуб във Варна с учебния кораб „Дръзки“, не, известно с чие позволение извършва проучване на Созополския залив и на 27 юли неговите леководолази извадиха от дъното на морето две антични котви, които отнесоха със себе си. Имаме сведения, че същата експедиция се е занимавала и с други изследвания на Созополския залив.“

Председателят на ГНС Никола Костов настоява те да бъдат извадени на музей в Созопол.

Но и до този момент съдбата на тези антични котви е неизвестна. При Равда група леководолази усилено „роват“ по дъното на морето и вадят амфори и други антични предмети. Знае се, че морският район пред Равда с едно от нашите богати находища на антични амфори.

Съдбата на извадените амфори също така потъва в неизвестност. Досега тези гмуркачи не са представили в музея на Бургас нито един изваден от тях ценен археологически предмет.

Срещу къмпинга „Веселие“ в южното ни Черноморие трима леководолази от ГФР са извадили от дъното на морето амфори и по твърдението на хората от къмпинга са ги отнесли със себе си в леките коли. И тримата били много добре екипирани за подводно плуване. По същото време група полски леководолази туристи са извадили антична котва от VI век преди новата ера. Котвата обаче напреме била открита от музейните работници и прибрана в музея на Созопол, а на откривателите ѝ бе изплатена съответна сума като възнаграждение за положен труд.

В същия музей в явил един англичанин и срещу внушителна сума (от порядъка на 1000 долара) поискал да откупи античен светилник от VI век. Уредничката на музея му обяснила, че това е национална ценност и не се продава. Репликата на англичанина била много лаконична и ясна: „Не си знаете интереса.“ Прибрал си парите в жюба и напуснал музея. За по-сигурно уредничката прибрала светилника в малката си панцелария.

Трябва да отбележим един факт, който крие в себе си доста опасности. В музея на Созопол посещават много туристи, които от

тентелите влизат с чаини, а при малкото посещение заварихме двама туристи с кюфари. Уредничката е сама. Мери Цорани, така се казва тя, не е в състояние да продава едновременно билети и картички и да наглежда какво става вътре. Наokoло се мотаят и леководолази. Може би претърпяли неуспех в морето, те разчитат на един по-добър „улов“ в музея?

По разказите на кашите крайбрежни риболовци чуждестранни и наши леководолази проявяват интерес и към Черния нос в района на Варна. Дългата скалариф под водата е станала причина тук да претърпят авария много кораби. Загинали три антични кораба, корабът-яхта „Колхида“, миноносците „Шумни“ и няколко други плавателни търговски съда. Тази истинска подводна гробница на кораби е била открита от нашия леководолаз Георги Марков. В продължение на 4 лета организирани и неорганизиран леководолазни групи се мъчат да проникнат в тайните на тази гробница и да измъкнат от нея всичко, каквото могат. Особено тук каречените „частинци“-гмуркачи, които не са членове на морските клубове. Кой ги контролира? И кой им дава разрешение?

Леководолази, наши и чуждестранни, забелязали да „работят“ и в района на Приморско и Китен, край Змиийския остров и Аркутино, в района между Каварите и Колкитата. Разрешение от съответния власти и най-вече музейни работници — никакво. Контрол върху тях — абсолютно никакъв. Какво правят, какво вадят, какво снимат под водата е тайна никогат Тези, които бъдат заловени, се оправдават с това, че спортуват и ловят риба... ? А извадените амфори им служели за своеобразен сал... са раци, сафриди и кефали!

Интересни подробности ни разказа началникът на Държавната инспекция по корабоплаване д-р Червенев. „Тази година, каза той, напливът на чуждестранни туристи, които идват у нас на летувание със собствени плавателни средства, е много голям. Много често те идват с моторни лодки. Понякога са бързоходни моторници, които шарат по цялото ни Черноморие. Мнозина от тези туристи са обзаведени с модерна екипировка за гмуркане.“

Съгласно нашия правилник, публикуван в бр. 34 на Държавен вестник от 29 април 1969 г., всички съдове на море са длъжни да се регистрират в домащно пристанище и чак след сериозен преглед получават правото да плават в наши води.“

Ясно и категорично. Защо тогава плавателните съдове, моторници и други, които донасят със себе си чуждестранните туристи, макар и като спортен инвентар, не се регистрират в съответното пристанище, край което отсядат на летувание? И на всеки собственик на плавателен съд най-любозно да бъдат дадени разяснения докато се простират неговите възможности за използване на моторницата или платнохода. И това, че не може безразборно да се гмурка с леководолазните си до спехи и да се рови в античните находки на нашето Черноморие. Да се запознае със закона за защита на нашите археологически и исторически паметници.

Както ни каза д-р Червенев, досега за най-различни нарушения инспекцията в района на южното Черноморие е съставила над 250 акта.

Но ние трябва да се съгласим с началника на Държавната инспекция по корабоплаване в Бургас, че е невъзможно с 10 боцмани и няколко бързоходни „корита“ да се контролира ефикасно цялата голяма морска линия от

нос Емине до Резово. Време е да си наша контролна служба да получи бързоходни катери и т.н. сери, за да не отстъпва по бързината на нарушителите. Ще посочим само един такъв пример. В района на Созополските заливи през август между многото моторници се движеше и моторен плавателен съд от пластмаса, собственост на западногермански турист, чийто двигател имаше само... 75 к.с. Иди го стигни...“

Голяма част от подводните имания това лято ползуваха собствени моторни плавателни средства. Това им даваше възможност бързо да сменят мястото, където се гмуркат, бързо да превозват извадените от морето предмети, да избягват дори един служебен контрол край брега.

А ето и един куртиоз. По южното ни Черноморие и главно на „Стъгчев бряг“ се подвизавал някой си Митко Сифончето. Добър плувец и леководолаз, той успявал край Поморие, Несебър и Равда да извади по няколко и друга амфори, а на я продаде след това на чужденци, любители на археологически ценности.

Съобщихме този факт на д-р Янко Керемедчиев, директор на Окръжния музей в Бургас. Той ни каза: „Съвсем безконтролно се правят всякакви вид подводни археологически експедиции. Редица леководолази, добри плувци, проявяват често пъти и самоникватива. Ние не сме в състояние да ги контролираме. Не успяваме да контролираме чуждестранните леководолази. Може би най-ефикасната помощ в това отношение може да ни даде Комсомолът и организирането на доброволни контролни отряди, а също така Морският клуб към ДКМС, където има много леководолази и плувци, граничните и морските власти, милицията, моряците от риболова. Трябва да се засилят едници срещу — направо казваме — крадците на нашето национално археологическо богатство.“

Трябва да се забрани на леководолазите да кържат подводни скани образувания за... спомек, да вадят без контрол и упътване амфори и други антични предмети, които в незнанието си печеляват.

А подводните археологически експедиции би трябвало да се поставят под контрола на най-висшия научен институт у нас — Българската академия на науките. Иначе ни грози опасност в близките години богатството на античния свят, което лежи под водите на нашето Черноморие, да се разруши и изчезне безвъвратно.“

Учуди ни и още един факт. Издадена е от Комитета по туризъм — съответно ДСО „Балкантурист“ — диплома-упътване, което се раздава на всички чуждестранни туристи под напълно гранични формалности (на руски, френски, немски, английски и даже арабски). В нея нищо не е казано за правата и задълженията на туриста, идващ в България със собствен плавателен съд или с акваланги и други съоръжения за подводен спорт.

Дали това е само една грешка или сериозен пропуск, който трябва да се поправи през 1971 г., защото именно „Балкантурист“ е този, който трябва да информира изчерпателно своите клиенти докъде се простират техните права и какви норми на гостоприемство трябва да спазват в България. Да знаат, че всеки акт от горе посочените е браконьерство, което се наказва във всички страни.

Тогава нашето Черноморие няма да бъде такова „елдorado“ за подводните имания, каквото е сега.

Александър ВОРОНЕВ